

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

СЕРІЯ «ГОРИЗОНТИ ФАНТАСТИКИ»

Роджер Желязни

ХРОНІКИ АМБЕРА

У десяти книгах

КНИГА 8

Знак Хаосу

Роман

Серію «Горизонти фантастики»
засновано 2011 року

Roger Zelazny. The Chronicles of Amber.
Sign of Chaos
Copyright © 1987 by Roger Zelazny

Друкується з дозволу спадкоємців автора
та їхніх літературних агентів, Zeno Agency Limited
(Великобританія) за участі Агентства
Олександра Корженевського (Росія)

Переклад з англійської
Галини Михайловської

У восьмій книжці циклу романів «Хроніки Амбера»
Мерліна, головного героя другого п'ятикнижжя,
переслідують невідомі вороги.

Це вони заманюють Мерліна у світ галюцинацій
його приятеля Люка, де він зустрічається з героями
Задзеркалля, сходиться у двобой з Вогняним Янголом,
це вони стоять за його братом Юртом у жорсткій
сутичці у Вежі Чотирьох Світів.

І, навіть роздивившись нарешті під Синьою Маскою
обличчя, яке він найменше сподівався побачити,
Мерлін усе ще дуже далекий від того, аби зрозуміти
першопричини всього, що відбувається...

*Усі герої і події у цьому виданні є вигаданими,
і будь-які збіги з реальними особами, живими чи
мертвими, є випадковістю.*

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавця.*

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бантери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352) 52-06-07; 43-42-62
office@bohndan-books.com www.bohndan-books.com

Збут: (0352) 43-00-46, (050) 338-45-20
Книга поштою: (0352) 51-97-97, (067) 350-18-70, (066) 727-17-62
mail@bohndan-books.com

*Присвячено
Філу Клеверлі¹
й нашим дням під сонцем.
Дякую за всі кокю-наге.²*

1

Щось мені муляло, хоча й не міг уторопати, що саме. Наче не така вже й незвична подія — пиячити в товаристві Білого Кролика³, коротуна, котрий скидався на Бертрана Рассела⁴, Кота з посмішкою від вуха до вуха, а ще мого старого приятеля Люка Рейнарда. Люк виспівував ірландські балади на тлі химерного пейзажу, що був намальований на стіні, але помалу перетворювався на реальність. Так, величезна блакитна Гусінь, яка пихкала кальяном, сидячи на маківці гігантського гриба, справила на мене враження, бо

¹ **Філ Клеверлі** — вчитель айкідо, близький друг Роджера Желязни.

² **Кокю-наге** — кидки в айкідо, які виконують за допомогою «кокю» — точно скоординованого видиху. Відмінною рисою цих кидків є те, що їх виконують за рахунок об'єднання з рухом того, хто атакує.

³ У розділі 1 та розділі 2 діють персонажі книжок Льюїса Керрола «Аліса в Задзеркаллі» й «Пригоди Аліси в Дивокраї» — **Білий Кролик, Гусінь, Шалам-Балам, Кіт, Круть, Верть, Додо, Жабун, Капелюшник** та інші.

⁴ **Бертран Рассел** (Bertrand Russell, 18. 05. 1872 – 02. 02. 1970) — англійський філософ, логік, математик, один із творців сучасної математичної логіки, а також аналітичної філософії. Нобелівська премія 1950 року. За спогадами сучасників, мав разючу схожість із персонажем Л. Керрола Капелюшником, як того зобразив на ілюстраціях Дж. Тенніел.

я знав, як це непросто — не дати погаснути водяній рурці. Але непокоїла мене не вона. Навколо бачив гулянку, а Люк і зазвичай тусувався з дивною публікою. Чому б це мало мене напружувати?

Пиво було високоякісне, і заїдки до нього подавали дармові. Демони, які катували рудоволосу жінку, прив'язану до стовпа, виблискували так, аж сліпили очі. Ось вони зникли, але вся картина залишилася пречудовною. Й узагалі все навкруги вражало красою. Коли Люк затягнув пісню «Затока Голвей»¹, я побачив затоку, таку прекрасну в сонячному промінні, що мені закортіло пірнути й розчинитись у її водах... Це було гарно й щемко.

Щось не те відбувалося з почуттями... Так, кумедна річ. Коли Люк співав сумну пісню, мене огорнув смуток. Коли ж він перейшов до веселої, я сповнився радощами. Повітря, здавалося, було перенасичене емпатією. От і добре! І світлові ефекти тут неперевершені...

Відсьорбуючи з кухля, раз у раз я дивився, як похитується на високому ослінчикові Шалам-Балам, у віддаленому кінці шинкваса. На якусь мить замислився, намагаючись пригадати, коли я тут опинився, але циліндр Шалама не сприяв релевантному зверненню до пам'яті... Нічого, пригадаю згодом. Гарна вечірка...

Я дивився і слухав, і смакував, і відчував, і все було просто зашибись. Усе, що привертало мою увагу, було класне. Я начебто про щось хотів запитати Люка? Здається, хотів, але він саме щось виспівував, та й мені, зрештою, було не до цього.

¹ **Голвей** (англ. Galway) — затока Атлантичного океану біля берегів Ірландії, також місто і порт. Пісня «Затока Голвей» (англ. Galway Bay) — одна з найпоширеніших пісень ірландців-емігрантів, створена в 1947 р., найвідоміша у виконанні Бінга Кросбі (Bing Crosby), американського співака й актора кіно.

А що я робив, перш ніж тут опинитися? Проте здавалося безглуздям докладати зусиль, аби пригадати. Тепер, коли просто тут і зараз усе було сторчково.

Утім, я не міг позбавитися відчуття, що я забув щось важливе. Може, саме тому мене весь час і клинить? Може, я залишив на півдорозі якусь справу й маю повернутися до неї?

Я обернувся до Кота, спитати у нього, але він саме зникав, лишаючи по собі тільки широку посмішку. Мені спало на думку, що я теж міг би вчинити так само. Зникнути, злиняти та з'явитися десь в іншому місці. А може, саме таким чином я тут і опинився й так само можу піти звідси? Можливо. Поставивши кухоль на шинквас, я потер очі та скроні. У моїй голові весь світ крутився.

Раптом я пригадав своє зображення. На гігантській карті. На Козирі. Так. Ось як я сюди потрапив. Через Козир...

Мені на плече лягла рука, і я знову розвернувся. Рука належала Люкові, й він посміхнувся мені, простуючи до бару ще раз наповнити кухоль.

— Класна вечірка, еге ж? — мовив Люк.

— Авжеж, класна. А як ти натрапив на це місце? — поцікавився у нього.

Він знизав плечима.

— Забув. А яка різниця?

Люк пішов геть, а між нами на мить знялася круговерть кристалів. Гусінь пихнула, випустивши клубок пурпурового диму. На небі сховався блакитний місяць¹.

¹ **Блакитний місяць** (англ. blue moon) — друга повня за один календарний місяць, яку можна спостерігати приблизно кожні два з половиною роки. Це астрономічне явище назване так не через зміну кольору, а на основі англійської ідіоми «Once in a Blue Moon,» (еквівалентній висловам «як рак свисне», «на турецький Великдень»). Так кажуть про щось неможливе.

«Що не так із цією картинкою?» — запитав я себе.

Зненацька у мене виникло відчуття, наче мені на ві-
йні відстрелили здатність критично мислити. Я не міг
зосередитися на аномаліях, яких тут мусило бути до-
стобіса. Розумів, що потрапив у пастку, але не бачив
виходу.

Я потрапив у пастку.

Потрапив у пастку...

Яким чином?

Ну... Все це почалося тоді, коли я потиснув руку сам
собі. Ні. Не так. Звучить, наче дзен¹, а нічого такого
і близько не було. Рука, яку я потиснув, висунулася
з простору, що був зайнятий моїм власним зображен-
ням на карті. А тоді карта й зображення зникли. Ось
так усе й сталося. Певним чином.

Я стиснув зуби. Музика залунала знову. Біля своєї
долоні, що відпочивала на шинквасі, я почув ледь
чутне шкряботіння. Подивившись, побачив, що мій ку-
холь знову повний. Може, я вже забагато випив. Може,
це заважає мені розмірковувати як слід? Я відвернувся.
Поглянув ліворуч, де фреска встигла перетворитися
на реальний пейзаж. «Чи не робить це мене частиною
настінного розпису?» — раптом мигнуло в голові.

Добре. Якщо не можу думати в цьому місці... Я по-
біг... ліворуч. Щось у цьому місці плутало мої думки,
і я відчував: не зможу зрозуміти, що відбувається,
доки я є його частиною. Треба вибратися звідси, тоді
думатиму логічно і проаналізую події.

Перетнувши бар, я увійшов до тієї інтерфейсної
площини, де намальовані скелі та дерева набували
тривимірності. Щосили запрацював руками, намагаю-

¹ **Дзен** — одна з найважливіших шкіл буддизму, в широ-
кому розумінні — школа містичного споглядання або вчення
про просвітлення. Тут — алюзія на один із найвідоміших коанів
(парадоксальних притч) дзен: «Плескання однією долонею».

чись просунути вперед. Я мусив створити справжній ураган, але сам його не відчував.

Нічого з того, що бачив попереду, не наближалось ані на йоту. Я рухався вперед, але тут Люк знову заспівав.

Я став як укопаний. Повернувся, повільно, бо пісня лунала так, наче він стояв поруч зі мною. Поруч він і стояв. І я віддалився від бару лише на кілька кроків. Люк посміхнувся, продовжуючи співати.

— Що тут коїться? — запитав я у Гусені.

— Ти петлюєш у петлі Люка, — відказала вона.

— Ще раз? — перепитав я.

Гусінь випустила блакитне кільце диму, неголосно зітхнула й пояснила:

— Люк заплутався в петлі, а ти загубився у ліриці. Це все.

— Як це сталося? — запитав я.

— Гадки не маю, — відповіла вона.

— Мм... а як можна вийти з петлі?

— І цього сказати не можу.

Я повернувся до Кота. Той саме знову виступав навкруги свого усміху.

— Може ти, часом, знаєш... — почав я.

— Я бачив, як він прийшов і бачив, як ти прийшов згодом, — промовив Кіт, шкірячись. — І навіть для цього місця ваша поява, твоя та його, була дещо незвичною... це змусило мене припустити, що, принаймні, один з вас пов'язаний із магією.

Я кивнув.

— Твої виникання та зникання теж можуть здатися підозрілими, — зауважив я.

— Тримаю свої лапи при собі, — відповів Кіт. — А Люк цього про себе сказати не може.

— Що маєш на увазі?

— Він потрапив до заразної пастки.

— Як вона працює? — запитав я.

Але він зник знову, цього разу не залишивши й усміху.

Заразна пастка? Тоді, схоже, це, насамперед, Люкова проблема, а мене до неї засмоктало — тим чи іншим чином. І то схоже на правду, хоч я так чи інакше не маю й зеленого поняття, що це за проблема та яким боком вона стосується мене.

Я потягнувся по свій кухоль. Якщо не можу розв'язати проблему, що мені заважає отримувати від неї задоволення? Неквапливо ковтнувши, раптом побачив химерні очі — бліді, палахкотливі, вони дивилися просто на мене. Я не помічав їх раніше; дивним було й те, що вони були в найтемнішому кутку фрески на стіні навпроти мене, а також те, що очі повільно дрейфували, пересуваючись ліворуч.

Ці очі наче зачаровували, і, навіть коли я більше їх не бачив, усе ж таки знав, де вони, бо фіксував, як у тому місці, куди я намагався потрапити нещодавно, коливалася трава. А праворуч, дуже, дуже далеко, за спиною Люка, тепер помітив худорлявого джентльмена в темному піджакові, з пензлем і палітрою в руках. Він неквапливо продовжував малювати фреску. Зробивши ще ковток, я продовжив спостерігати за просуванням невідомої мені істоти з плаского зображення до тривимірної реальності. Рило, наче зроблене з револьверної сталі, висунулося між скелею і чагарником, а над ним палали бліді очі; з темного писка стікала блакитна слина й, паруючи, крапала на землю. Потвора була дуже присадкуватою або ж низько припадала до землі, а я ще не міг второпати, чи весь народ у барі спостерігає за нею, чи лише я. Нахилившись убік, я вхопив Шалама за пояс... а може, за краватку... одне слово, ухопив його за якусь деталь

одягу, саме коли той намірявся звалитися зі свого сідала набік...

— Перепрошую, — сказав я, — чи не міг би ти сказати мені, що це за істота?

Я тицьнув на неї, бо вона саме вигулькнула з кущів, — багатолопа, довгохвоста, зміяста та стрімка. Виблискуючи червоними пазурами, помчала до нас, задерши хвіст.

Затуманені очі Шалама на мить зустрілися з моїми й знову кудись відпливли.

— Я тут не для того, сер, — розпочав Шалам, — аби позбавити вас зоологічного невіглас... — Святий Боже! Та це ж...

Істота блискавично долала відстань, стрімко наближаючись. Чи дістанеться вона незабаром тієї площини, де її підступність та лють змушено забуксують? Чи такий ефект розрахований лише на мене, аби не дати мені забратися звідси?

Сегменти тіла потвори вихляли один щодо одного, шипіла вона, наче скороварка з діркою, і паруюча слина позначала її просування умовністю фрески. Попри сподівання вона не тільки не притишила біг, а помчала швидше.

Моя ліва рука смикнулася уперед зі своєї власної волі, а на уста мені навернулися непрохані слова. Я вимовив їх саме тоді, коли істота перетнула інтерфейс, що не підкорився мені раніше, перекинула порожній столик і звела до купи всі лапи, наче збираючись стрибнути.

— Хап-Хап¹! — зойкнув хтось.

— Велезень Хап-Хап! — виправив його Шалам.

¹ **Велезень Хап-Хап** (англ. Bandersnatch), **Курзу-Верзу** (англ. Jabberwock) — персонажі вірша Л. Керрола, що увійшов до книжки «Аліса в Задзеркаллі». Переклад українською Миколи Лукаша.

Щойно я вимовив останнє слово та зробив завершальний рух правицею, образ Логрусу з'явився перед моїм внутрішнім зором. Темна істота, яка вже простягнула передні лапи вперед і випустила пазурі, зненацька втягла їх назад, а тоді випустила знову, роздираючи власні груди, а саме ліву верхню їхню частину, закотила очі під лоба, видала тужливий стогін, хрипко видихнула, захиталася, бехнулася на підлогу й перекотилася на спину, задерши численні лапи.

Над істотою виникла посмішка Кота. Губи, що її обрамляли, ворухнулися:

— Мертвий велезень Хап-Хап, — констатували вони.

Посмішка попрямував до мене, а згодом почала виникати й решта Кота, наче запізнїла думка.

— Закляття для зупинки серця? — промовив Кіт, радше стверджуючи, ніж запитуючи.

— Гадаю, так, — визнав я. — Це вийшло рефлексивно. А, тепер пригадую... Це заклинання, справді, висіло у мене напоготові.

— Так я й думав, — зауважив Кіт. — Не сумнівався, що на цій вечірці присутня магія.

Образ Логрусу, що явився мені, коли я чаклував, спрацював ще і як вмикач, увімкнувши світильничок серед спорхнявілого горища мого розуму. Чари. Чаклунство. Ну звісно.

Я — Мерлін, син Корвіна — чаклун, а ще належу до школи, дуже й дуже маловідомої в місцях, де перебуваю останніми роками. Лукас Рейнард — він же принц Кашфи Рінальдо — теж чаклун, хоч і працює у стилі, геть відмінному від мого. А Кіт, який, схоже, трохи петрає в таких справах, можливо, не помиляється, коли каже, що тут ми перебуваємо у магічній пастці. Таке місцеперебування — одне з небагатьох, де моя чутливість та мої навички мало допоможуть

мені у визначенні джерела мого скрутного становища. Саме тому, що мої здібності в такому разі також опинилися в пастці ворожої сили. Мені здалося, що мій теперішній стан чимось скидається на дальтонізм. Без сторонньої допомоги я не міг точно визначити, що відбувається.

Поки я розмірковував про всі ці обставини, за двома з'явилася королівська кіннота, а також прибули лицарі зі свити¹. Штовхнувши стулки дверей, лицарі зайшли й обв'язали мотузками тушу Хап-Хапа. Коні потягли тушу геть. Поки відбувалася ця операція, Шалам сповз зі сідала й пробрався до туалету. Повернувшись, виявив, що не може знову всістися на високий барний ослінчик. Гукнув королівських лицарів, щоб ті йому допомогли, але вони були дуже заклопотані, скеровуючи маршрут покійного Хап-Хапа серед століків, і Шалама проігнорували.

Люк, посміхаючись, підгріб до мене і прокомендував:

— Отже, це був Хап-Хап. Завжди хотів дізнатись, які ті Хап-Хапи на вигляд. Тепер, якщо б тільки стріти Курзу-Верзу...

— Цить! — зупинив його Кіт. — Він має ховатися десь на фресці, тож, можливо, саме прислухається. Не дражніть його! Він може з оглушним цвистом

¹ **Королівська кіннота, лицарі зі свити** (англ. all the king's horses, all the king's men) — персонажі класичного англійського дитячого вірша, процитованого у книзі Льюїса Керрола «Аліса в Задзеркаллі», де йдеться про Шалама-Балама (англ. Humpty Dumpty), яйцеподібну істоту, котра сидить на стіні. У тексті відтворено колізію вірша (укр. переклад В. Корнієнка):

Шалам-Балам на мурі сидів.

Шалам-Балам на землю злетів.

Уся королівська кіннота і все лицарство зі свити

Не можуть Шалама, не можуть Балама

Знов на той мур підсадити!

вискочити з тримучого лісу¹ та й надрати вам дупи!
Не шукайте собі приг...

Кіт швидко поглянув на стіну, а потім поквашливо зник та з'явився кілька разів поспіль. Не звертаючи на це жодної уваги, Люк зазначив:

¹ «оглушний цвист, тримучий ліс, Меч-штрич, думна тужа» — ці й інші слова в тексті є цитатами з вірша про Курзу-Верзу. Вірш Керрола — чи не найвідоміша спроба вигадати слова, яких насправді нема, але вони відповідають мовним законам, і тому читачі сприймають їх як зрозумілі. Наводимо текст вірша в українському перекладі Миколи Лукаша і Валентина Корнієнка:

Був смажень, і швимкі яски
Спіралили в кружві,
І марамульки йшли в псашки,
Як трулі долові.

«Мій сину, бійсь Курзу-Верзу,
То зубий дряполап!
Не знайся з птицею Зу-зу
І велезнем Хап-Хап!»

Меча-штрича він в руки взяв,
Тропив ворожий слід,
І в думній тужі спочивав
Під деревом діодід.

Та раптом — цвист! оглушний цвист!
Кругом погонь вашить,
В тримучім лісі никне лист —
Курзу-Верзу телять!

Він раз мечем! він два штричем,
Аж кервиться торва!
І барбаризнула з плечей
Сміюцька долова!

«Ти вбив грозу Курзу-Верзу?
Ти, слинку, чудодець!
«Славний день!» Стрибай пісень,
Тодімо у ханець!»

Був смажень, і швимкі яски
Спіралили в кружві,
І марамульки йшли в псашки,
Як трулі долові.

— Я саме подумав про ілюстрації Тенніела¹...

Кіт матеріалізувався біля протилежного кінця шинквасу, хильцем осушив кухоль Капелюшника і повідомив:

— Я чую, як никне лист і погонь вашить у напрямку ліворуч.

Подивившись на фреску, я теж побачив два вогняні ока і почув дивні звуки.

— Та це може бути хто завгодно, — зауважив Люк.

Кіт метнувся до полиць за шинквасом і видряпався високо вгору, де, аж під стелею, висіла дивна зброя, виблискуючи та мінячись у затінку. Він зняв цю штуківину й пустив її стільницею в нашому напрямку; вона зупинилася перед Люком.

— Вам краще взяти Меча-штритча, це все, що можемо сказати.

Люк розреготався, але я зачудовано дивився на зброю, що мала такий вигляд, наче її виготовили з крилець метеликів і згорнутого місячного світла.

Тоді знову почув, як щось верзякало.

— Не стійте, наче в думній тужі! — гримнув Кіт, допиваючи напій Шалама й зникаючи знову.

Не припиняючи гигикати, Люк простягнув келих за новою порцією. А я стояв таки в думній тужі: закляття, яке я застосував, аби знищити Хап-Хапа, дивним чином змінило плин моїх думок. Трохи віддаленим його наслідком стало те, що у моїй голові наче почало яснішати. Мабуть, це завдяки Логрусу, що ненадовго виник у полі мого зору, тож я викликав його знову.

Образ завис переді мною. Я затримав його. Вдивлявся у нього. Здавалося, наче мій мозок почало

¹ **Джон Тенніел** (англ. John Tenniel, 28. 02. 1820 – 25. 02. 1914) — англійський художник та ілюстратор, автор найвідоміших ілюстрацій до книжок Л. Керрола «Аліса в Задзеркаллі» та «Пригоди Аліси в Дивокраї».

продувати наскрізь прохолодним вітром. Хаотично розкидані уривки спогадів зливалися до купи, ставали на місце, утворюючи цілісну тканину, сповнену не тільки знання, а й розуміння. Так, звичайно...

Верзякання наростало, і я побачив, як Курзу-Верзу тінню ковзнув поміж віддалених дерев; його очі горіли, наче посадкові вогні, стирчали безліч гострих зубів та дряпливих лап...

І все це не мало жодного значення. Бо я вже зрозумів, що відбувається, і хто тут головний, і як, і чому.

Я зігнувся, низько, чи не вдвічі, торкнувшись кісточками пальців носака правого чобота.

— Люку, — промовив я, — у нас проблема...

Він повернувся спиною до стійки й поглянув на мене.

— Що сталося? — запитав.

— Ті, хто має в собі амберську кров, здатні на неймовірні зусилля. Ми можемо також витримати, коли нам завдають жахливого чосу. Отож між собою ми рідко вдаємося до таких речей, бо вони певним чином анулюють одна одну. Тобто, використовуючи такі методи, треба все добре розрахувати або взагалі відмовитися від них.

Я викинув кулак від підлоги, вклавши у нього все, що в мене було, і піймав Люка на боковий у щелепу. Цей удар підкинув його у повітря, розвернув і жбурнув на столик, який розвалився під ним, але не зупинив політ Люка через увесь бар аж до ніг невідомого джентльмена вікторіанського вигляду в найвіддаленішому кутку. Той випустив з руки пензель і швидко відступив на крок, коли Люк загальмував на спині у нього в ногах. Я підняв кухоль, який тримав у лівій руці, і вилив його вміст собі на правий кулак, а той болів так, наче я щойно вмазав ним у скелю. Тільки-но

я зробив це, освітлення в барі примеркло й на мить навкруги зависла цілковита тиша.

А тоді я поставив, пристукнувши, кухоль на шинк-вас. Бар наче чекав цієї миті, аби здригнутися, наче від землетрусу. З полиці впали дві пляшки, лампа гойднулася, верзякання стихло. Придивившись ліворуч, я побачив, що Курзу-Верзу знову дещо заглибився у тримкий ліс. І не тільки це. Намальований сегмент перспективи тепер виступав значно глибше у частину бару, яка ще недавно здавалася нормальним простором, і продовжував просуватися в цьому напрямку, сковуючи цю частину всесвіту, роблячи її нерухомою. Зі свистів, що лунали один за одним, я зрозумів, що Курзу-Верзу віддаляється, забираючи ліворуч, бо намагається обігнати поширення площинності. Круть, Верть, Додо і Жабун почали складати свої інструменти.

Я пішов баром туди, де медузою розпластався Люк. Гусінь розбирала кальян, і я побачив, що гриб, на якому вона сиділа, нахилився під химерним кутом. Білий Кролик гулькнув у нору на задній стіні, а Шалам, хитаючись на табуреті, на який йому тільки-но вдалося видряпатися, бурмотів собі під ніс прокльони.

Наблизившись до чоловіка з палетою, я привітався до нього.

— Перепрошую, що потурбував, — сказав йому. — Але, повірте, це тільки на краще.

Підібравши Люка з підлоги, я перекинув його через плече, наче лантух з картоплею. Повз мене промайнула в повітрі колода гральних карт. Я відсахнувся, аби вони мене не зачепили.

— О Боже! Воно налякало Курзу-Верзу! — вигукнув художник, жестикулюючи.

— Що саме? — запитав я, не впевнений, що хочу почути відповідь.

— Оце, — відповів той, показуючи на двері бару.

Я подивився, позадкував і подумав, що Курзу-Верзу можна зрозуміти.

До бару щойно увійшов Вогняний Янгол, дванадцяти футів на зріст, червонясто-іржавого кольору, з крилами, прозорими та яскравими, наче вітражі на просвіт; і своїм виглядом він не тільки змушував думати про смерть, а й нагадував богомола отими шпичаками на ошийнику, та ще гострими пазурами, що стирчали з короткого хутра під усіма можливими кутами. До речі, заходячи, одним з пазурів він зачепився за стулку дверей і зірвав її з петель. Це була істота з Хаосу — рідкісна, вбивча й високорозумна. Я не бачив жодного такого вже багато років і не мав бажання уздріти й наразі; до того ж, не сумнівався, що він тут через мене. На мить я пошкодував, що витратив своє кардіологічно-вбивче заклиття на Хап-Хапа, але відразу ж пригадав, що Вогняні Янголи мають три серця. Я зауважив, що він мене помітив, бо видав короткий мисливський поклик і посунув у мій бік.

— Хотів би поговорити з вами довше, — сказав я художникові. — Мені подобається ваш стиль. Але, на жаль...

— Розумію.

— Побачимося.

— Нехай щастить.

Я пірнув у кролячу нору й побіг, зігнувшись у дугу, через низьку стелю. Люк у мене на плечі значно ускладнював моє просування, а надто на поворотах. Далеко позаду я чув скрегіт, а також повторюваний раз у раз мисливський поклик. Мене втішала думка про те, що Вогняному Янголові доведеться розширяти деякі частини тунелю, щоб ним пробратися. Погана новина полягала в тому, що він міг таке вчинити. Ці створіння неймовірно сильні, тож їх фактично неможливо знищити.

Я біг, доки земля не урвалася мені під ногами.

Тоді почав падати. Виставив вільну руку, аби за-триматись, але обіч мене не було нічого, за що можна було б вхопитись. Я провалився. Добре. Саме на це й сподівався й саме цього майже очікував. Люк за-стогнав тихенько, але не поворухнувся.

Ми падали. Униз, униз, униз, як той сказав. Це був колодязь, і чи то він був такий глибокий, чи то ми по-вільно падали.¹ Навкруги було напівтемно, і я не міг роздивитися стіни колодязя. В голові мені пояснишало ще трохи, і я знав, що процес триватиме й надалі, доки контролюватиму одну змінну: Люка. Десь високо над моєю головою знову пролунав мисливський вигук, а відразу за ним — дивне бубоніння. На зап'ястку тихенько запульсувала Фракір, але її попередження не стало для мене новиною. Тому я наказав їй заспо-коїтись.

Ще ясніше. Я почав пригадувати... Мій рейд до Вежі Чотирьох Світів, де я знайшов Люкову матір, Джасру. Напад вовкулаки. Моє дивне гостювання у Вінти Бейль, яка виявилася не тією, ким здавалася...

Моя вечерея у Смертельному провулку... Страж, Сан-Франциско, кришталева печера... Ясніше, ще ясніше.

...І голосніше й голосніше лунав бойовий клич Вогняного Янгола в мене над головою. Мабуть, той уже дістався колодязя і спускався слідом за мною. На лихо, він мав крила, а я міг лише падати.

Подивився вгору, але його не побачив. Нагорі було темніше, ніж унизу. Я хотів би вважати це ознакою того, що ми наближаємося до чогось на кшталт світла в кінці тунелю, бо не бачив іншого шляху звідси. Було надто темно, і я не зміг би роздивитися Козир чи роз-

¹ Майже дослівне відтворення епізоду з «Пригод Аліси в Дивокраї».

різнити щось із пейзажу навкруги, аби розпочати мандрувати Тінями.

Відчував, що наразі ми радше спускаємося плавом, аніж падаємо, з такою швидкістю, яка дасть нам змогу безпечно приземлитись. Якщо ж унизу швидкість виявиться більшою, я зможу скористатися іншим засобом для уповільнення нашого спуску, а саме одним із заклять, що маю під рукою, лише трохи його переробивши.

Проте все це може бути не таким і важливим, якщо нас зжеруть ще дорогою вниз — а це, звісно, цілком імовірно; хіба що наш переслідувач наразі не відчуває голоду. У такому разі, можливо, він лише роздере нас на шматки. Звідси випливає, що нам, схоже, треба пришвидшитися, аби й надалі триматися попереду цієї тварюки, — а в такому випадку ми неминуче розіб'ємося, врізавшись у дно.

Не так уже й просто щось вирішити.

Люк завовтузився у мене на плечі. Я сподівався, що він так швидко не отямиться, бо наразі не мав часу морочитися зі снодійним заклинанням, а щоб врізати йому ще раз, перебував у незручній позі. Схоже, довелося б залучити Фракір.

Але, якщо він на межі, то, коли вона його трохи придушить, це може, навпаки, розбуркати, а він був потрібний мені живим і в гарній формі. Люк знав надто багато такого, чого не знав я, а мусив дізнатися.

Ми пролетіли крізь ділянку, трохи краще освітлену, і я вперше спромігся роздивитися стіни колодязя та помітити, що їх вкриває графіті. Написи були зроблені мовою, мені незнайомою. Це нагадало химерне оповіданнячко Джамайки Кинкейд¹, але не дало

¹ **Джамайка Кинкейд** (англ. Jamaica Kincaid, 25. 05. 1949), справжнє ім'я Елен Поттер Річардсон — американська письменниця.

жодних ключів для розгадки. Коли ми проминули цю смугу світла, я роздивився далеко вниз крихітну плямку світла. І майже водночас знову почув трубний голос згори, цього разу дуже близько.

Я подивився вгору саме вчасно, аби побачити, як Вогняний Янгол перетинає освітлену смугу. Але впритул за ним рухалася ще одна постать, у жилетці¹, й безперестанку щось верзла. Курзу-Верзу теж летів униз колодязем, і, схоже, він показував найкращий результат серед нас усіх. Тепер постало питання щодо його намірів, а тим часом плямка світла збільшилася, Люк знову смикнувся. Відповідь на питання не забарилася, бо, щойно наздогнавши Вогняного Янгола, Курзу-Верзу атакував його.

Свист, трубне ревіння, бурмотіння наповнили колодязь, відлунюючи від стін, а ще шипіння, шкряботіння та ревіння. Дві тварюки вчепились одна в одну, очі червоні, мов призахідне сонце, пазурі — наче багнети і скидалися тепер, підсвічені знизу блідим світлом, на пекельну мандалу². Хоч їхнє бурхливе змагання відбувалося надто близько до мене, аби спокійно за ним спостерігати, воно відіграло корисну роль, затримавши їх настільки, що я міг не ризикувати й не застосовувати водночас погано підготовлене заклинання і складний маневр для того, щоб вибратися з тунелю.

— Отакої! — зауважив Люк, раптом розвернувшись у мене під пахвою.

¹ «... у жилетці...» — саме так зобразив Курзу-Верзу Джон Тенніел на ілюстрації до «Аліси в Задзеркаллі».

² **Мандала** — сакральний символ у буддизмі, геометричний символ складної структури, котрий інтерпретується як модель Всесвіту. Типова форма мандали — зовнішнє коло з вписаним у нього квадратом, куди поміщено внутрішнє коло (часто сегментоване) або ж представлене у формі лотоса.